

28. august 2015

Først publisert i *Dagens Næringsliv*

26. august 2015

Dramatikk i forsvarspolitikken

Skal vi ha et krigsforvar eller bare vaktstyrker?

Mens utenriksminister Børge Brende maner til bevissthet om den krevende sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa (DN 19. august), slutfører Forsvarssjefen arbeidet med sitt «råd» for den videre utviklingen av Forsvaret. Samtidig legger Forsvarsdepartementet siste hånd på budsjettforslaget for neste år. Resultatene vil foreligge i begynnelsen av oktober.

Dramatikken kan vanskelig overdrives. I vårt meget beskjedne «innsatsforsvar» er bemanning, utrustning og øving så mangelfull at den operative kapasiteten ut over den løpende virksomheten hjemme og ute er meget begrenset, i praksis nær null. Forsvarssjefen har vært meget tydelig på at han vil styrke den operative evnen, illustrert ved eksempelvis å redusere antall marinefartøyer for å spare vedlikeholdsutgifter, og øke bemanningen og den operative tilgjengeligheten av de gjenværende fartøylene. Videre mulige tiltak er ifølge lekkasjer til Aftenposten ytterligere basereduksjoner, reduksjon av antallet musikkorps og andre forslag som hittil har vært politisk uspiselige. Vi får se hvordan det går denne gangen. En forutsetning for en ansvarlig politisk debatt vil være at planforslagene fokuserer faktisk operativ evne snarere enn antall avdelinger, fartøyer og fly på papiret slik praksis har vært hittil.

Men dramatikken ligger i hovedsak på et annet plan. Den gjelder årsakene til at Forsvaret er havnet i dagens situasjon. Den viktigste årsaken er vedvarende underfinansiering fordi forsvarsbudsjettene ikke har fulgt kostnadsutviklingen i Forsvaret. Differansen har siden den kalde krigen ligget omkring 2% per år. Hvis dagens forsvarsstruktur skal gis en realistisk beredskap, kapasitet og utholdenhet for krigsoppgaver må to problemer løses: For det første må bevilgningen økes slik at dagens mangler kan rettes opp, og dernest må årsaken til forfallet fjernes. Hvor meget som kreves for oppretting av dagens mangler vil avhenge av hvor høyt kravene til kapasitet settes, men et anslag kan antydningvis være 3-4 mrd. kroner, gjerne fordelt over to-tre år. Men så, - og det gjelder uansett hvilket nivå forsvarsbudsjettet legges på – må den fremtidige kjøpekraften sikres. I praksis kan dette gjøres ved å koble budsjettet til BNP-utviklingen, slik NATO anbefaler. Det er ingen bevist årsakssammenheng mellom utviklingen i forsvarskostnader og BNP, men erfaringsmessig er korrelasjonen ganske god. På NATO-møtet i Wales i fjor høst ble det vedtatt at landene skulle tilstrebe forsvarsbudsjetter på 2% av BNP. For vårt land ville et slikt budsjettnivå finansiere et vesentlig større forsvar enn dagens. Det får være en militær og deretter politisk vurdering om vi har behov for det. Men hovedpoenget er at selv om

budsjettnivået, som i dag er ca. 1,4% av BNP, ikke skulle nå 2%, er det viktigst at det nivået som velges holdes stabilt. Det er betingelsen for realistisk planlegging og for å hindre fortsatt forfall av den typen vi nå har opparbeidet.

I oktober vil det vise seg om Forsvarssjefen og det politiske miljø makter å konfrontere den økonomiske forutsetningen for et fremtidig militært forsvar, eller om forsvarspolitikken fortsatt skal begrenses til heftig strid om tjenestesteder, musikkorps og nye kostbare investeringer i fly og fartøyer som ikke kan driftes. I så fall vil vi i løpet av få år ha fullført omstillingen av Forsvaret til styrker for vakthold og deltagelse i internasjonale operasjoner, men uten ambisjoner om militært forsvar av landet.

5